

Mikor lesznek közösségi kertjeink?

Üres telkek, foghíjak, városi helyek, ahol a környékbeliek közösséget alkotva, haszon- vagy akár dísznövényeket termesztnek. Jó a városképnek és a városlakónak. Van jövőjük nálunk?

MIÉRT JÓ?

- Zöldterület a városban
- Közösségépítő hatás
- Egészséges aktivitás
- Olcsó és jó termények
- Gazos területek nem csúfítják a környéket
- Felértékelődő ingatlanok, csökkenő bűnözés

TÉNYEK

- 200 m²-en egy négytagú család éves zöldségszükséglete megtermelhető. Tehát egy 15-20 m²-es parcella is sokat jelenthet a család ellátásában.
- Az EU-ban az élelmiszerek átlagosan 1200 km-t tesznek meg termelőtől fogyasztóig.
- Angliában kormányprogram a városi zöldterületek jelentős növelése.
- Budapesten, a Wekerle-telep tervezésekor (1908) külön kertészetet hoztak létre, hogy segítség a saját kertek művelését.

Major Virág és Finta Sándor

A zsákok nem csak szállításra alkalmasak

FOTÓ: SUDÁR GYÖRGYI

A közösségi kertek mozgalmának múltja van. A II. világháború után Angliában az élelmiszerhiány és jegyrendszer közepette sok városlakó kezdett üres cseppnyi helyeken is gazdálkodni. Victory Gardennek nevezték el ezeket a kerteket, és komoly segítséget jelentettek az ellátásban. Az Egyesült Államokban újraélesztették a mozgalmat. Az elnök felesége, Michelle Obama is fontosnak tartja a kertészkedés városi formáját, és a Fehér Ház zöldségeskertjének lett a védnöke.

Idehaza a KÉK (Kortárs Építészeti Központ) a várossal, mint építészeti és kulturális jelenséggel foglalkozó szervezet állt az ügy mellé. A legújabb budapesti közösségi kert, a Lecsős Kertet nemrégiben, a Fenntarthatósági Napon, a Millenárison avatták. De hogyan lehet több ilyen kertünk?

– Akár egy lakóközösség is dönthet úgy, hogy a belső udvarát vagy annak egy részét feltölti földdel, és ott a lakók gazdálkodnak. Meg akartuk mutatni, hogy többféle megoldás lehetséges – mondja Major Virág, az egyik szervező. – Ha valahol nincs alkalmas földterület, ott mobilkertet is létre lehet hozni, ahol a növények zsákban, ládában fejlődnek. Külföldön járva sokféle példát láttam. Berlinben bioétterem és -kávézó működik az egyik kertben, vagyis ők gazdasági tevékenységet is végeznek. Másutt a bevándorlókat integrálják egy „nemzetek kertje” nevű projektben.

A közösen kertészkedni kívánók szerződést kötnek, majd elkezdődik a munka: ha szükséges, be kell keríteni a helyet, megvizsgálni, jó-e a föld, esetleg kicserélni, ha pedig ez túl drága volna, mobilkertet érdemes létesíteni.

– Mi azt szeretnénk, hogy a közösségi kertek ügye ne haljon el a tulajdonjogi, birtokjogi problémákon meg a bürokrácia útvesztőjében – magyarázza a KÉK elnöke, Finta Sándor építész. – Nálunk ez egy új területhasználati forma, a magánterület és a közterület köztése. Hiszen egy közösség kapja meg a területet használatra, általában bizonyos időre, és a tagok döntenek arról, mások számára is látogathatóvá teszik-e. Nemcsak önkormányzatokat és magánszemélyeket keresünk meg, de van olyan ügyvédi iroda, amely most azon dolgozik – önkéntes munkában –, hogy minél egyszerűbb minta-szerződéseket készítsen. És vannak kertészeti szakértőink is, akik segítenek a szakmai kérdésekben, ha igény van rá. Azt szeretnénk, ha több közösségi kert alakulna közeljövőben, és azok kapcsolatba lépnének egymással. Ha élni, nőni kezdene a dolog.

Készült egy vizsgálat a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem (MOME) hallgatói segítségével. Csak a budapesti Hungária körúton belül legalább százezer hektár üres terület van, éppen használaton kívül. Beépíthető területek, de mostanában nem kapkodnak értük, így hasznosíthatók volnának kertként is.

– Kevés az önkormányzatok ingatlanvagyonára – teszi hozzá Finta Sándor – ezért kissé tartanak attól, hogy telkeket „csak úgy” odaadjanak. Pedig elég évenként megújítani ezt a szerződést, nem száz évről lenne szó. Nem vesztenek semmit, hiszen csak felhasználásra adnák oda.

A mi melbourne-i kertünkben...

Kovács Györgyi 2006 óta él Ausztráliában, Melbourne-ben. Két évvel ezelőtt kértek egy parcellát a tőlük 1 km-re lévő, nagy közösségi kertben, és amikor üresedés lett, megkapták használatra az 50 parcella egyikét, egy 52 m²-es darabot.

– A kert be van kerítve, mindenkinek van kulcsa a kapuhoz és a fészerhez, ahol a közös szerszámokat tartjuk. Van két nagy esővízgyűjtő tartály, de öntözhetünk a vízvezetékéből is, bár nyáron vannak korlátozások. Mindenki a saját kiskertjét gondozza, de évente kétszer közös munkában is részt kell vennünk, karbantartjuk a közös területet. Bejegyzett céggként működünk, évente közgyűlést tartunk, az éves díjunk négyzetméterenként 1 dollár. A közgyűlés után tartunk egy kis partit, kolbászsütés, ismerkedés, beszélgetés. Vannak szabályok: nem szedjük le a másik termését, tisztán tartjuk a közös területeket. Mi általában paradicsomot, babot, borsót, cukkinit, uborkát, sütőtököt, kaliforniai paprikát, salátát, fűszernövényeket, brokkolit, karfiolt, káposztát termesztünk; de itt télen is kertészkedésre alkalmas az idő. Van, aki hagymát, padlizsánt, rebarbarát, epret, görögdinnyét ültet, mások virágokat. Ami terem, azt felhasználom, néha lefagyasztom, esetleg elajándékozom. Cserélni is lehet, és van, ahol vásárt is tartanak. Létesültek a miénknél kisebb kertek is, akár a toronyházak tövében.

„Azt szeretnénk, hogy a közösségi kertek ügye ne haljon el a tulajdonjogi, birtokjogi problémákon meg a bürokrácia útvesztőjében.”

Akinek ötlete, szándéka, esetleg üres, kertészkedésre alkalmas telke, területe van, a Kortárs Építészeti Központ vállalja a közvetítést: kozossegikertek@kek.org.hu
Érdeklődőknek: www.kozossegikertek.hu